

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અનામત રાખ્યા તા. ૨૦/૧૧/૨૦૨૫

જાહેર કર્યા તા. ૦૩/૧૨/૨૦૨૫

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/સિવિલ રિવિઝન એપ્લીકેશન નં. ૨૭૭/૨૦૧૭

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ જે.સી. દોશી

=====

અહેવાલ કરવાની મંજૂરી	હા	ના
	હા	

=====

ઈશાકભાઈ સુલેમાનભાઈ કાછવા

વિરુદ્ધ

સૈયદવલીભાઈ પટેલ અને અન્ય એક

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ વતી શ્રી એસ.પી. મુનશો (૩૪૫૬)

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ વતી શ્રી ઋષભ એચ. મુનશો (૮૯૫૮)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨, ૩, ૪ વતી શ્રી મોહમદ સૈફ હકીમ (૫૩૯૪)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે નોટીસની બજવણી

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ જે.સી. દોશી

સી.એ.વી. જજમેન્ટ

૧. નિયમ (Rule). સામાવાળા વતી વિદ્વાન એડવોકેટે નિયમની બજવણી જતી કરી.

એ. પ્રસ્તાવના:-

૨. અરજદાર, ધ કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ (ટૂંકમાં, “સદર કોડ”) ની કલમ ૧૧૫ હેઠળ આ કોર્ટની પુનરીક્ષણ હકુમત (revisional jurisdiction) ને આહ્વાન આપતા, વિદ્વાન પમા એડિશનલ સીનિયર સિવિલ જજ, આણંદ દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ સુટ નંબર ૩૬ ઓફ ૨૦૧૫ માં આંક ૧૮ નીચે પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૩/૦૪/૨૦૧૭ ના જજમેન્ટ અને આદેશને પ્રશ્નગત કરે છે, જેના દ્વારા સદર કોડના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧(એ) અને (ડી) હેઠળ વાદપત્ર (plaint) નારાજ/નામંજૂર કરવા માટે પ્રતિવાદી નંબર ૨ થી ૪ દ્વારા દાખલ કરાયેલી અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

બી. હકીકતો:-

૩. બિન-આવશ્યક વિગતોને કાપીને, હાથમાં લીઝનો સંબંધિત તથ્યાત્મક મેટ્રિક્સ આ રીતે ઉમેરવામાં આવે છે: ૨૦૧૬ના સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નં. ૩૬ માં મૂળ પ્રતિવાદી અરજદારે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ના આદેશ VII નિયમ ૧૧ (a) અને (d) હેઠળ આંક ૧૮ હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં દાવો દેખીતી રીતે યોગ્ય ન હોવાના આધારે દાવાને નકારી કાઢવાની માંગ કરવામાં

આવી હતી.આ વિવાદ તાંડલજા ગામમાં સ્થિત જમીન ધરાવતા મહેસૂલ સર્વેક્ષણ નં.૧૮૭/૨ પાઈકી સાથે સંબંધિત છે, જે ૦-૪૯-૫૮ ચોરસ ફૂટમાં ફેલાયેલું છે.એમ. ટી. આર.પ્રતિવાદીઓ-મૂળ વાદીઓએ આક્ષેપ કર્યો હતો કે અરજદારે મૂળ માલિક સાથે અમલમાં મુકાયેલા તારીખના ૧૦.૦૧.૨૦૦૩ ને વેચવાના કરાર અનુસાર, વિકાસ મંજૂરીઓ, રાજચિથી અને એન. એ. પરવાનગી મેળવી હતી અને ત્યારબાદ ઉપરોક્ત જમીન પર ૭૨ પ્લોટ કોતર્યા હતા.

૩.૧.તે પ્રતિવાદીઓનો કેસ છે કે ઓગસ્ટ ૨૦૦૮ માં, અરજદારે તેમને ૭૨ પ્લોટમાંથી ૬૩ને કુલ ૩૦,૦૦૦/- ના કુલ વિચારણા માટે વેચવા માટે મૌખિક કરાર કર્યો હતો અને તે રૂ.૨૨,૦૦,૦૦૦/- ની કુલ ચૂકવણી ૧૯.૦૮.૨૦૦૮ અને ૨૭.૧૦.૨૦૦૮ વચ્ચે કરવામાં આવી હતી.તેઓએ વધુમાં દલીલ કરી હતી કે જોકે અરજદારે પછીથી મૂળ માલિક સાથે બાકી મુકદ્દમાનો નિકાલ કર્યો હતો અને ૨૦.૦૯.૨૦૧૦ પર પોતાની તરફેણમાં નોંધાયેલ વેચાણ દસ્તાવેજ મેળવ્યો હતો, તેમણે વેચવા માટે સંમત થયેલા ૬૩ પ્લોટ માટે વેચાણ દસ્તાવેજો અમલમાં મૂકવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને તેના બદલે "આફ્રિયા પાર્ક ડુપ્લેક્સ" નામની વિકાસ યોજના શરૂ કરી હતી.

૩.૨.જોકે, અરજદાર દલીલ કરે છે કે ઉપરોક્ત દાવાઓ સંપૂર્ણપણે ખોટા છે, જે સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિથી વિપરીત છે.એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે ૨૦૧૦માં નોંધાયેલા વેચાણ કરારના અમલ પર જ તેમની માલિકીની જમીનનો હક આપવામાં આવ્યો હતો; તેથી, ૨૦૦૮નો કથિત

મૌખિક કરાર, મિલકત હસ્તાંતરણ અધિનિયમ, ૧૮૮૨ અને ભારતીય કરાર અધિનિયમ, ૧૮૭૨ની જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં શરૂથી જ રદબાતલ છે.તે તેમનો આગળનો કેસ છે કે ૨૦૧૫ માં દાખલ કરાયેલ દાવો મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે અને કાર્યવાહીના કોઈપણ ટકાઉ કારણથી વંચિત, ફરિયાદ, સંહિતાના આદેશ VII નિયમ ૧૧ હેઠળ અસ્વીકારને પાત્ર છે.વિદ્વત એડિશનલ સિનિયર સિવિલ જજ, જોકે, ૩૦.૧૨.૨૦૧૬ ના વિવાદિત વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા, આંક૧૮ નીચેની અરજીને નકારી કાઢે છે, જે સંહિતાની કલમ ૧૧૫ હેઠળ વર્તમાન પુનરાવર્તનને જન્મ આપે છે.

સી. અરજદારોની રજૂઆત: –

જ. અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ. પી. મજમુદારે ભારપૂર્વક દલીલ કરી છે કે વાદીએ પક્ષકારો વચ્ચે કથિત રીતે કરવામાં આવેલા કથિત મૌખિક કરારની ચોક્કસ કામગીરીની માંગ કરતો દીવાની દાવો દાખલ કર્યો છે.કાયમી હુકમની પરિણામી રાહત પણ માંગવામાં આવી છે, વાદીએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે દાવો દાખલ કરવા માટેની કાર્યવાહીનું કારણ વર્ષ ૨૦૦૯–૨૦૧૦ માં કોઈક સમયે ઊભું થયું હતું.

જ.૧૫ધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, દાવાના સાદા, અર્થપૂર્ણ અને સર્વગ્રાહી વાંચન પર, વિવાદિત મિલકતને લગતા કથિત મૌખિક કરારની ચોક્કસ કામગીરી માટે વર્ષ ૨૦૧૫માં દાખલ કરવામાં આવેલા દાવાને મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત કરવામાં આવ્યો છે, મર્યાદા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૫૪ એ કાયદાના વાસ્તવિક વાતાવરણ તરફ સંપૂર્ણપણે આકર્ષિત છે.વિદ્વાન વકીલ

વિનંતી કરે છે કે વાદીએ કુશળતાપૂર્વક, ના, નિપુણ ડ્રાફ્ટમેનશિપનો આશરો લઈને, એવું રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે કે કાર્યવાહીનું કારણ ફક્ત ૨૦.૦૯.૨૦૧૦ પર જ ઊભું થયું છે, જ્યારે પ્રતિવાદીએ ત્રીજા પક્ષની તરફેણમાં નોંધાયેલ વેચાણ ખત ચલાવ્યું હતું અને જ્યારે 'આફ્રિયા પાર્ક ડુપ્લેક્સ' તરીકે શૈલીના પ્રોજેક્ટનું નિર્માણ શરૂ થયું હતું-જે ઘટનાઓ, વાદીના જણાવ્યા અનુસાર, પ્રતિવાદી દ્વારા વેચાણ કરવાના કથિત કરારનું સન્માન કરવાનો સ્પષ્ટ ઇનકાર દર્શાવે છે.

૪.૨.વિદ્વાન વકીલ શ્રી મજમુદાર રજૂ કરે છે કે દાવો, તેથી, મર્યાદા દ્વારા નિરાશાજનક રીતે પ્રતિબંધિત છે, કાર્યવાહીના કારણના કથિત સંચયના લગભગ પાંચ વર્ષ પછી સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો છે.વધુમાં એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે વાદીએ, વૈકલ્પિક રીતે, વળતર સાથે, દાવાના ફક્ત ૨ માં વર્ણવ્યા મુજબ, કથિત રીતે ચૂકવવામાં આવેલા નાણાં પરત કરવાની માંગ કરી છે.ઉપરોક્ત ફક્ત એ પ્રસંગોની ઝીણવટપૂર્વક ગણતરી કરે છે કે જેના પર આવી ચૂકવણી પ્રતિવાદીને કરવામાં આવી હોવાનો દાવો કરવામાં આવે છે, તે પણ વાંચવું પડશે.રકમની વસૂલાત માટેનો દાવો પણ મર્યાદાના સિદ્ધાંતથી પ્રભાવિત થયો હોવાથી, નાણાંની વસૂલાત માટેના દાવાની પ્રકૃતિમાં વૈકલ્પિક રાહત પણ મર્યાદાના સિદ્ધાંતથી પ્રભાવિત થાય છે.

૪.૩.ઉપરોક્ત સંજોગોમાં, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે સંહિતાના આદેશ VII નિયમ ૧૧ (ડી) હેઠળ દાવાને નકારી કાઢવામાં સ્પષ્ટ,

ના, ગંભીર ભૂલ કરી છે.વિદ્વાન વકીલ, આમ, ભારપૂર્વક જણાવે છે કે હાલની અરજી મંજૂર થવાને પાત્ર છે.

જ.જ.તેમની રજૂઆતોને મજબૂત બનાવવા માટે, અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે ફોર્મ એન્ડ કંપની અને અન્ય વિરુદ્ધ એલ. એમ. માં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના અધિકૃત ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે. નાગપાલ અને અન્યો, (૨૦૧૫) ૮ એસ. સી. સી. ૩૯૦; ઉમાદેવી વિરુદ્ધ આનંદ કુમાર, ૨૦૨૫ (૦) એ. આઈ. જે. ઈ. એલ.-એસ. સી. ૭૫૦૦૭ માં તાજેતરમાં આપવામાં આવેલ ઉક્તિ; અને મેસર્સ ગોગા એન્ટરપ્રાઇઝ વિરુદ્ધ અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન, ૨૦૨૩ (૦) એ. આઈ. જે. ઈ. એલ.-એચ. સી. ૨૪૫૯૯૧ માં આ અદાલતનો ચુકાદો.તેથી, એવી વિનંતી કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત નિર્ણયોના ગુણોત્તર, વર્તમાન કેસના વાસ્તવિક વાતાવરણ સાથે સુસંગત રીતે, અરજદાર દ્વારા સમર્થિત કારણને નિઃશંકપણે ઉપ-સેવા આપે છે.

D. સામાવાળાઓની રજૂઆત: -

પ. તેનાથી વિપરીત, મૂળ વાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી મોહમ્મદ સૈફ હકીમે, દાવામાંના દાવાઓને સમર્થન આપતા દલીલ કરી છે કે, મર્યાદા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ ની કલમ ૫૪ ની દ્રષ્ટિએ, ચોક્કસ કામગીરી માટે દાવો દાખલ કરવા માટેની મર્યાદાનો સમયગાળો તે તારીખથી જ શરૂ થાય છે કે જેના પર કરાર કરવાનો ઇનકાર સ્પષ્ટપણે વચન આપનારને જણાવવામાં આવે છે.

૫.૧.વધુમાં એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે જ્યારે ફરિયાદને સંપૂર્ણ રીતે અર્થપૂર્ણ અને હેતુપૂર્ણ રીતે વાંચવામાં આવે, ત્યારે ચોક્કસ કામગીરી માટે કાર્યવાહીનું સ્પષ્ટ, સંપૂર્ણ અને ન્યાયી કારણ જાહેર કરે છે, રિફંડ માટેની વૈકલ્પિક પ્રાર્થના માત્ર સહાયક અને મુખ્ય રાહત માટે આકસ્મિક છે.મર્યાદાની અરજી, તે રજૂ કરવામાં આવે છે, તે હકીકત અને કાયદાના મિશ્ર પ્રશ્નની રચના કરે છે, જે સંહિતાના આદેશ VII નિયમ ૧૧ (ડી) હેઠળ શ્રેશોલ્ડ તબક્કે ચુકાદો આપવામાં અસમર્થ છે.ઉપરોક્ત કાનૂની સ્થિતિના પ્રકાશમાં, એવું ભારપૂર્વક જણાવવામાં આવે છે કે વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટ, ઔચિત્ય સાથે, દાવાને નકારી કાઢવાનો યોગ્ય રીતે ઇનકાર કર્યો છે.૫.૨.તેમની રજૂઆતની સહાયમાં, તેમણે દિલીપકુમાર જયંતીલાલ શાહ વિરુદ્ધ યાસીનભાઈ ફરીદભાઈ હોકાબાજ, ૨૦૨૨ (૦) AIJEL-HC ૨૪૪૬૯૦ માં આ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે અને વિનંતી કરી છે કે હાલની અરજી ખૂબ જ શ્રેશોલ્ડ પર બરતરફ થવાને પાત્ર છે.

ઇ. અદાલતના પરિણામો, વિશ્લેષણ અને તારણો: –

ક. બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા.આ અદાલતે વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત વાદ્યસ્ત હુકમની તેમજ રેકૉર્ડનો ભાગ બનતી સંપૂર્ણ સામગ્રીની પણ ઝીણવટપૂર્વક તપાસ કરી છે.

ક.૧ શરૂઆતમાં જ, સંહિતાના આદેશ VII નિયમ ૧૧ની જોગવાઈઓની જાહેરાત કરવી યોગ્ય રહેશે, જે આ રીતે વાંચે છે:

"નીચેના કિસ્સાઓમાં ફરિયાદ નકારી કાઢવામાં આવશે: –

(એ) જ્યાં તે કાર્યવાહીનું કારણ જાહેર કરતું નથી;

(બી) જ્યાં દાવો કરવામાં આવેલી રાહતનું ઓછું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે, અને વાદી, કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા સમયની અંદર મૂલ્યાંકન સુધારવા માટે કોર્ટ દ્વારા જરૂરી હોવા પર, આમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે;

(સી) જ્યાં દાવો કરવામાં આવેલી રાહત યોગ્ય રીતે મૂલ્યવાન છે, પરંતુ ફરિયાદ કાગળ પર અપૂરતી સ્ટેમ્પવાળી લખવામાં આવી છે, અને વાદી, કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા સમયની અંદર જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરું પાડવા માટે કોર્ટ દ્વારા જરૂરી હોવા પર, આમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે;

(ડી) જ્યાં દાવામાંના નિવેદનમાંથી દાવો કોઈપણ કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત હોવાનું જણાય છે;

(ઈ) જ્યાં તે ડુપ્લિકેટમાં ફાઈલ કરવામાં ન આવે;

(એફ) જ્યાં વાદી નિયમ ૯ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે.

૬.૨.ફરિયાદ જ્યાં કાર્યવાહીનું કારણ અથવા દાવો કરવાનો સ્પષ્ટ અધિકાર જાહેર કરતી નથી ત્યાં નકારી કાઢવા માટે જવાબદાર છે; જ્યાં દાવો કરાયેલ રાહતનું ઓછું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે અને વાદી, કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત સમયગાળાની અંદર મૂલ્યાંકનમાં સુધારો કરવાની તક આપવામાં આવી હોવા છતાં, આમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે; જ્યાં ફરિયાદ પર અપૂરતી છાપ મૂકવામાં આવે છે અને વાદી, કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત સમયની અંદર જરૂરી કોર્ટ-ફી પૂરી પાડવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે ત્યારે, પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે;

અથવા જ્યાં, ફરિયાદમાં સમાવિષ્ટ નિવેદનોમાંથી, દાવો કાયદાની જોગવાઈ દ્વારા અવરોધિત હોવાનું જણાય છે.

૭. આ સંદર્ભમાં, આ વિષય પર માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણાયક ચુકાદાની જાહેરાત કરવી નફાકારક રહેશે.ટી. અરિવંડમ વિરુદ્ધ ટી. વી. સત્યપાલ અને અન્ય એક અન્ય, (૧૯૭૭) ૪ એસ. સી. સી. ૪૬૭ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ સ્પષ્ટ કર્યું છે:—

"પ.અદાલતની પ્રક્રિયાનો વારંવાર અને બિનશરતી દુરુપયોગ કરવા બદલ અરજદારની નિંદા કરવામાં અમને સહેજ પણ ખચકાટ નથી.હાઈકોર્ટના ચુકાદામાં મળેલા તથ્યોના નિવેદન પરથી, તે સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ છે કે પ્રથમ મુન્સિફ કોર્ટ, બેંગ્લોર, પૃષ્ઠ ૧૯ ઓફ ૨૬ સમક્ષ હવે પડતર દાવો એ દલીલો પ્રાપ્ત કરવામાં કાયદાની દયાનો ખુલ્લેઆમ દુરુપયોગ છે.વિદ્વાન મુન્સિફે યાદ રાખવું જોઈએ કે જો વાદીના અર્થપૂર્ણ-ઔપચારિક નહીં-વાંચન પર તે સ્પષ્ટપણે ત્રાસદાયક અને અયોગ્ય છે, તો દાવો કરવાનો સ્પષ્ટ અધિકાર જાહેર ન કરવાના અર્થમાં, તેણે આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. સિ.પ્રો.કો. હેઠળ તેની શક્તિનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ જેથી તેમાં ઉદ્દેખિત આધાર પૂરો થાય.અને, જો ચતુર મુસદ્દાએ કાર્યવાહીના કારણનો ભ્રમ પેદા કર્યો હોય, તો આદેશ ૧૦ સી. સિ.પ્રો.કો. હેઠળ પક્ષની શોધપૂર્વક તપાસ કરીને પ્રથમ સુનાવણીમાં તેને શરૂઆતમાં જ નાબૂદ કરો. એક સક્રિય ન્યાયાધીશ બેજવાબદાર કાયદાના દાવાનો જવાબ છે ".

૮. સોપાન સુખદેવ સાબલે વિરુદ્ધ ચેરિટી કમિશનર, (૨૦૦૪) ૩ એસ. સી. સી. ૧૩૭ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ સ્પષ્ટતા કરી છે:

"૧૧.આઈ. ટી. સી. લિ.માં વિ.ડેટ રિકવરી એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ [આઈટીસી લિ. વિ. ડેટ રિકવરી એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, (૧૯૯૮) ૨ એસસીસી ૭૦] એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે સંહિતાના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે નિર્ણય લેવાનો મૂળભૂત પ્રશ્ન એ છે કે શું ફરિયાદમાં કાર્યવાહીનું વાસ્તવિક કારણ દર્શાવવામાં આવ્યું છે અથવા સંહિતાના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ માંથી બહાર નીકળવાના દૃષ્ટિકોણથી કંઈક શુદ્ધ ભ્રામક કહેવામાં આવ્યું છે.૧૨. ટ્રાયલ કોર્ટ યાદ રાખવું જોઈએ કે જો વાદીના અર્થપૂર્ણ અને ઔપચારિક વાંચન પર તે દાવો કરવાનો સ્પષ્ટ અધિકાર જાહેર ન કરવાના અર્થમાં દેખીતી રીતે ત્રાસદાયક અને અયોગ્ય છે, તો તેણે સંહિતાના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ જેથી તેમાં ઉલ્લેખિત આધાર પૂરો થાય.જો ચતુર મુસદ્દાએ કાર્યવાહીના કારણનો ભ્રમ પેદા કર્યો હોય, તો સંહિતાના આદેશ ૧૦ હેઠળ પક્ષની શોધપૂર્વક તપાસ કરીને પ્રથમ સુનાવણીમાં તેને શરૂઆતમાં જ નાબૂદ કરવો પડશે.(ટી. અરિવંડમ વિ. ટી. વી. સત્યપાલ [(૧૯૭૭) ૪ એસસીસી ૪૬૭] જુઓ.

૯. મદનુરી શ્રી રામ ચંદ્ર મૂર્તિ વિરુદ્ધ સૈયદ જલાલ, (૨૦૧૭) ૧૩ એસ. સી. સી. ૧૭૪ ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ સ્પષ્ટ રીતે સ્પષ્ટ કર્યું છે: -

"૭.જો ઉપરોક્ત જોગવાઈમાં દર્શાવેલી શરતો પૂર્ણ થાય તો આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ ફરિયાદને નકારી શકાય છે.તે અવલોકન કરવાની જરૂર નથી કે આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. સિ.પ્રો.કો. હેઠળની શક્તિનો ઉપયોગ અદાલત દ્વારા દાવાના કોઈપણ તબક્કે કરી શકાય છે.અરજી નક્કી કરવા માટે જે સંબંધિત તથ્યોની તપાસ કરવાની જરૂર છે તે માત્ર વાદીના દાવાઓ છે.જો વાદીના સંપૂર્ણ અને અર્થપૂર્ણ વાંચન પર, એવું જોવા મળે છે કે દાવો સ્પષ્ટપણે હેરાન કરનારો અને દાવો કરવાનો કોઈ અધિકાર

જાહેર ન કરવાના અર્થમાં અયોગ્ય છે, તો કોર્ટે આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. સિ.પ્રો.કો. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. શ્રેશોલ્ડ પર નાગરિક કાર્યવાહીને સમાપ્ત કરવાની અદાલતને આપવામાં આવેલી સત્તા સખત હોવાથી, આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. સિ.પ્રો.કો. હેઠળ ફરિયાદને નકારી કાઢવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટેની શરતોનું કડક પાલન કરવું પડશે. દાવાઓ કાર્યવાહીનું કારણ જાહેર કરે છે કે કેમ અથવા દાવો કોઈ કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે કે કેમ તે જાણવા માટે દાવાના દાવાઓને સંપૂર્ણ રીતે વાંચવાની જરૂર છે. તે અવલોકન કરવાની જરૂર નથી કે દાવો કોઈપણ કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે કે કેમ તે પ્રશ્ન હંમેશા દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત રહેશે. દાવાને નકારી કાઢવા માટે પ્રતિવાદીની વિનંતીને ધ્યાનમાં લેતી વખતે લેખિત નિવેદનમાંના દાવાઓ તેમજ પ્રતિવાદીની દલીલો સંપૂર્ણપણે અપ્રસ્તુત છે. જ્યારે ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આરોપોને તેમના અંકિત મૂલ્ય પર સંપૂર્ણ રીતે સાચા ગણવામાં આવે છે, જો તેઓ દર્શાવે છે કે દાવો કોઈપણ કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે, અથવા કાર્યવાહીનું કારણ જાહેર કરતા નથી, તો ફરિયાદને નકારી કાઢવાની અરજીને ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે અને આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. સિ.પ્રો.કો. હેઠળની શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. જો દાવાના ચતુરાઈપૂર્વકના મુસદ્દાએ કાર્યવાહીના કારણનો ભ્રમ પેદા કર્યો હોય, તો અદાલત તેને વહેલી તકે નાબૂદ કરશે જેથી બનાવટી મુકદ્દમો પ્રારંભિક તબક્કે સમાપ્ત થાય.

૧૦. રામ સિંહ વિરુદ્ધ ગ્રામ પંચાયત, મહલ કલાન, (૧૯૮૬) ૪ એસ. સી. સી. ૩૬૪ ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન અને ખુલાસો કર્યો છે: –

"જ્યારે દાવો કોઈ પણ કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત હોય, ત્યારે વાદીને ચતુરાઈથી મુસદ્દો તૈયાર કરવાના ૨૬ માધ્યમોના પૃષ્ઠ ૨૨ દ્વારા તે

જોગવાઈને અવરોધિત કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી, જેથી તે સંજોગોનો ઉલ્લેખ ટાળવામાં આવે, જેના દ્વારા દાવો મર્યાદિત કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.આ અદાલતે રાજ નારાયણ સરીન (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં પણ આવો જ મત વ્યક્ત કર્યો છે.

૧૧. રામિસેટ્ટી વેંકટના વિ. નસ્યમ જમાલ સાહેબ, [૨૦૨૩-જે. ટી.-<આઈ. ડી. ૧] ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત ઉદાહરણોના નિપુણ સર્વેક્ષણ પછી અને સંચાલક સિદ્ધાંતોના સર્વગ્રાહી પરિપ્રેક્ષ્ય પર, નીચેની દરખાસ્તને સ્પષ્ટ કરવા માટે ખુશી વ્યક્ત કરી છે: –

"ક.હાથ પરના કેસની હકીકતો પર આદેશ VII નિયમ XI ની લાગુતા ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાને લાગુ કરતા, અમારો અભિપ્રાય છે કે સી. સિ.પ્રો.કો. ના આદેશ VII નિયમ XIa) અને (ડી) હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ફરિયાદને નકારી કાઢવી જોઈએ, જે કાર્યવાહીનું ત્રાસદાયક, ભ્રામક કારણ છે અને મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.ચતુરાઈથી મુસદ્દો તૈયાર કરીને અને ૧૧.૦૩.૧૯૫૩ તારીખના પાર્ટીશન ડીડના સંદર્ભમાં કોઈ રાહત ન માગીને, વાદીઓએ મર્યાદા અધિનિયમની જોગવાઈને અવગણવાનો પ્રયાસ કર્યો છે અને દાવાને જાળવી રાખવાનો પ્રયાસ કર્યો છે જે અદાલત અને કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નથી.

૧૨. વર્તમાન કેસની હકીકતો સાથે ઉપરોક્ત ગુણોત્તરને લાગુ પાડતા, વાદીનું સાદા અને અર્થપૂર્ણ વાંચન, તેમાં સમાવિષ્ટ નિવેદનો સાથે, દર્શાવે છે કે વાદીએ વિવાદિત જમીનને લગતા કથિત "મૌખિક કરાર" ની ચોક્કસ કામગીરી માટે દાવો દાખલ કર્યો છે.મીટર, ભારપૂર્વક જણાવે છે કે પ્રતિવાદી કલેક્ટર પાસેથી જરૂરી

એન. એ. પરવાનગી મેળવવા માટે બંધાયેલો છે અને ત્યારબાદ વાદીની તરફેણમાં વેચાણ દસ્તાવેજ અમલમાં મૂકવાનો હતો.

૧૨.૧.આશ્ચર્યજનક બાબત એ છે કે વાદી મૌખિક કરારની ચોક્કસ કામગીરી ઈચ્છે છે, તેમ છતાં તેણે ઈરાદાપૂર્વક તે તારીખ જાહેર કરવાનું ટાળ્યું છે કે જેના પર આવા મૌખિક કરારને કથિત રીતે અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો હતો, જેની હાજરીમાં તે કથિત રીતે દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, અને પક્ષો વચ્ચેની વ્યવસ્થાને સંચાલિત કરતી ચોક્કસ શરતો અને નિયમો.કથિત કરારની કામગીરી માટે નક્કી કરવામાં આવેલી તારીખનો પણ ફરિયાદમાં કોઈ ઉલ્લેખ જોવા મળતો નથી.

૧૨.૨.તેથી, નિર્વિવાદપણે જે અનુમાન કરી શકાય છે તે એ છે કે ફરિયાદ જરૂરી અને પાયાના દાવાઓથી વંચિત છે.તે કથિત મૌખિક કરારની આસપાસની ચોક્કસ તારીખો અને સંજોગો પર મૌન રહે છે, અને તેના બદલે તેમાં કથિત મૌખિક કરારને લગતા માત્ર સામાન્ય, અસ્પષ્ટ અને વિશિષ્ટ દાવાઓનો સમાવેશ થાય છે.વાદી કહે છે કે તેણે છેલ્લે ૨૭.૧૦.૨૦૦૮ પર કથિત વેચાણ વિચારણા માટે રકમ ચૂકવી હતી અને મૌખિક કરાર કરવાનો ઇનકાર ૨૦.૦૯.૨૦૧૦ પર પ્રગટ થયો હતો.આ તારીખો હોવા છતાં, દાવો માત્ર વર્ષ ૨૦૧૫માં દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.

૧૨.૩.તે સ્વયંસિદ્ધ છે કે ચોક્કસ કામગીરી માટે દાવો દાખલ કરવાની મર્યાદા કામગીરી માટે નક્કી કરેલી તારીખથી ત્રણ વર્ષ છે, અથવા આવી તારીખની ગેરહાજરીમાં, તે સમયથી જ્યારે વાદી પ્રથમ વખત પ્રતિવાદીના ઇનકાર વિશે

જાગૃત થાય છે.આ વૈધાનિક આદેશ સામે ચુકાદો આપવામાં આવે તો, દાવો, દેખીતી રીતે, મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.

૧૩. ચોક્કસ કામગીરી માટે દાવો દાખલ કરવા માટે મર્યાદાની વહીવટી જોગવાઈ મર્યાદા અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૫૪ છે, જે નીચે મુજબ છે: –

જે સમયગાળાથી ચાલવાની મર્યાદા શરૂ થાય છે તે સમયગાળાનું વર્ણન

૫૪. ચોક્કસ ત્રણ વર્ષ માટે કામગીરી, કામગીરી માટે નક્કી કરેલી તારીખ અથવા, જો આવી કોઈ તારીખ નક્કી ન હોય તો, જ્યારે કરાર કરવામાં આવે છે.વાદીએ નોંધ્યું છે કે કામગીરીનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો છે.

૧૪. ફરિયાદમાં, વાદીએ, તદ્દન હેતુપૂર્વક, કથિત કરારની કામગીરી માટે નક્કી કરેલી તારીખ, જો કોઈ હોય તો, જણાવવાનું ટાળ્યું છે.વાદી ભારપૂર્વક જણાવે છે કે કરારનો અમલ કરવાનો ઇનકાર ૨૦.૦૯.૨૦૧૦ પર સ્પષ્ટ થયો હતો, જ્યારે તેમના જણાવ્યા અનુસાર, મૂળ માલિકે વિવાદિત મિલકતને ત્રીજા પક્ષને અલગ કરી દીધી હતી અને તેના પર 'આફ્રિયા પાર્ક ડુપ્લેક્સ' તરીકે શૈલીના પ્રોજેક્ટનું બાંધકામ શરૂ થયું હતું.અસ્વીકારની આ નિશ્ચિત તારીખ હોવા છતાં, ચોક્કસ કામગીરી માટેનો દાવો માત્ર વર્ષ ૨૦૧૫ માં શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને આમ, તે મર્યાદાના કાયદા દ્વારા નિરાશાજનક રીતે પ્રતિબંધિત છે.

૧૫. ફોર્મ ૭ એન્ડ કંપની (ઉપરોક્ત) ના ફકરા ૮ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે: –

"૮.વાદીઓએ દાવામાં દલીલ કરી હતી કે કાર્યવાહીનું છેલ્લું અને અંતિમ કારણ ઓગસ્ટ ૧૯૯૧ પછી તેમને મળ્યું હતું અને જ્યારે પ્રતિવાદીઓ પોતાને છુપાવવામાં સફળ થયા હતા અને વાદીઓને ટાળવાનું શરૂ કર્યું હતું અને કાર્યવાહીનું કારણ પુનરાવર્તિત અને સતત હતું, ત્યારે તેઓએ ૨૯ પર દાવો દાખલ કર્યો હતો.

૪-૧૯૯૪.જેમ કે પહેલેથી જ જોવામાં આવ્યું છે કે કાર્યવાહીનું મૂળ કારણ વાદીને ૨-૧૨-૧૯૭૩ પર ઉપલબ્ધ થયું હતું, કરારની કામગીરી માટે નક્કી કરવામાં આવેલી તારીખ અને ત્યારબાદ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા વિનંતી કરાયેલ તારીખ ૧-૨-૧૯૭૭ સુધી લંબાવવામાં આવી હતી.જોકે વાદીઓએ દાવો કર્યો હતો કે મૌખિક રીતે સમય લંબાવવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ ક્યારે અને કેટલો સમય લાગ્યો તે અંગે ફરિયાદમાં કોઈ વિગતો આપવામાં આવી ન હતી.બીજી તરફ વર્ષ ૧૯૮૫માં દાવાની સંપત્તિના સંબંધમાં બીજા પ્રતિવાદીના પુત્રોના અપ્રમાણિક ઇરાદાને જાણ્યા પછી પણ વાદીઓએ તરત દાવો દાખલ કર્યો ન હતો.વર્ષ ૧૯૯૪માં દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૫૪ હેઠળ મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.

૧૬. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે, વાદીના ફકરા ૯ માં, વાદીએ, પ્રથમ વખત, કથિત મૌખિક કરારના ચોક્કસ પ્રદર્શનની રાહત માંગી છે.વૈકલ્પિક રીતે, વાદીએ વિનંતી કરી છે કે પ્રતિવાદીને કથિત રીતે ચૂકવવામાં આવેલી રૂ.૨૨,૦૦,૦૦૦/- ની રકમ વળતર અને વ્યાજ સાથે પરત કરવામાં આવે.કથિત ચૂકવણીની વિગતો, રોકડમાં કરવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે, જે દાવાના ફકરા ૨ માં દર્શાવવામાં આવી છે અને તેમાં જોડાયેલા દસ્તાવેજો દ્વારા તેની પુષ્ટિ કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે.જો કે, આમાંથી કોઈ પણ દાવો, પ્રથમ દૃષ્ટિએ પણ, એવો ખુલાસો કરતું નથી કે કથિત ચૂકવણી કથિત મૌખિક

કરાર હેઠળ કોઈ નિશ્ચિત અથવા નિશ્ચિત વેચાણ વિચારણા માટે કરવામાં આવી હતી.

૧૭. જો કે, દાવાના ફકરા ૨ માંના દાવાઓની ચોકસાઈ ધારીને પણ, વાદી પોતે જણાવે છે કે દાવાનું છેલ્લું વર્ણન ૨૭.૧૦.૨૦૦૮ પર કરવામાં આવ્યું હતું. આ રકમની વસૂલાત માટેનો દાવો માત્ર વર્ષ ૨૦૧૫માં જ કરવામાં આવ્યો છે, જે લગભગ સાત વર્ષ વીતી ગયા પછી સ્પષ્ટ થાય છે. મર્યાદા અધિનિયમની કલમ ૧૧૩ પ્રતિવાદીના ઉપયોગ માટે વાદી દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલા નાણાંની વસૂલાતની માંગ કરતા દાવાની મર્યાદાના સમયગાળાને નિયંત્રિત કરે છે. મર્યાદાનો નિર્ધારિત સમયગાળો ત્રણ વર્ષનો છે, જે નાણાં ચૂકવવામાં આવે તે તારીખથી શરૂ થાય છે. તેજ આ રીતે વાંચે છે: –

અનુચ્છેદ	દાવાની દાવાનું વર્ણન	લિમિટેશનનો સમયગાળો	લિમિટેશન ગાળો શરૂ થયાનો સમય
૧૧૩	આ પરિશિષ્ટમાં અન્યત્ર ક્યાંય પણ જેના માટે લિમિટેશન પિરિયડની જોગવાઈ કરવામાં ન આવી હોય તેવો કોઈપણ દાવાની દાવો	ત્રણ વર્ષ	જ્યારે દાવો કરવાનું કારણ ઊભું થયું.

૧૮. વર્તમાન કેસમાં, વાદીએ પ્રતિવાદીને છેલ્લી ચુકવણી કરવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે તેના લગભગ સાત વર્ષ પછી કથિત રકમની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કર્યો છે. વૈધાનિક આદેશને લાગુ કરતાં, આ અદાલતને લાગે છે કે વાદી દ્વારા વિનંતી કરાયેલ કાર્યવાહીનું કારણ મર્યાદાના સિદ્ધાંતો દ્વારા નિરાશાજનક રીતે અવરોધિત છે. ભલે માંગવામાં આવેલી રાહત કથિત મૌખિક કરારની ચોક્કસ

કામગીરી સાથે સંબંધિત હોય અથવા કથિત રીતે ચૂકવવામાં આવેલા નાણાંની વસૂલાત સાથે સંબંધિત હોય, બંને દાવાઓને મર્યાદાના કાયદા દ્વારા સ્પષ્ટ રીતે અવરોધિત કરવામાં આવે છે.વાદીએ, ચતુર, ના, કુશળ મુસદ્દાનો આશરો લઈને, મર્યાદાના અવરોધને અવગણવાનો અને છૂપાવવાનો પ્રયાસ કર્યો છે; જો કે, આવી કળાકૃતિને કાયદાની અદાલત દ્વારા સ્વીકારી શકાતી નથી.દાવો, ફરિયાદની સામે જ, સ્પષ્ટ રીતે સમય-પ્રતિબંધિત છે.તેથી, વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે દાવાને નકારી કાઢવામાં સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે.

૧૯. જ્યાં સુધી દિલીપ કુમાર જયંતીલાલ શાહ (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદાનો સંબંધ છે, જેના પર વિદ્વાન વકીલ શ્રી હકીમ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, તેમાંનો તથ્યાત્મક મેટ્રિક્સ સંપૂર્ણપણે અલગ છે અને વાદીના કેસને કોઈ આધાર આપતો નથી.

૨૦. ઉપરોક્ત કારણોસર, અરજી સફળ થાય છે.વાદગ્રસ્ત હુકમ આથી રદ કરવામાં આવે છે અને અલગ રાખવામાં આવે છે.વરિષ્ઠ સિવિલ કોર્ટ, વડોદરા સમક્ષ પેન્ડિંગ ૨૦૧૫નો સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નં.૩૬, સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ના આદેશ VII નિયમ ૧૧ હેઠળ નકારી કાઢવામાં આવ્યો છે.વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ આ નિર્ણયને અમલમાં મૂકવા માટે તમામ પરિણામી આદેશો પસાર કરશે.

૨૧. નિયમને નિરપેક્ષ બનાવવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ જે.સી. દોશી)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.